

В. В. Борщенко

*к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та правосуддя,
ОНУ імені І. І. Мечникова*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Неможливо уявити, яке суспільне явище може більше підірвати довіру в правовідношеннях між населенням та владою, ніж корупція. З метою пошуку ефективного механізму для подолання корупційних проявів у державах необхідно єднати свої зусилля. Тому проблема боротьби з корупцією є актуальною для кожної держави.

Можна дійти висновку, що останні роки спостерігається значне покращення в цій галузі. Так, «результати соціологічних досліджень засвідчують, що частка громадян, які мають безпосередній досвід корупції, протягом останніх років суттєво зменшилася (у 2013 році такий досвід мало близько 60 %, станом на початок 2020 року – не більше 40 % громадян). Спостерігається поступове покращення порівняльних показників рівня корупції в Україні» [1]. По-перше, це пов'язано з удосконаленням нормативно-правового регулювання. По-друге, особливу роль в покращенні показників рівня корупції відіграє створення окремих спеціалізованих антикорупційних інститутів –

Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства із запобігання корупції, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури з особливим адміністративно-правовим статусом.

Таким чином, актуальність і важливість наукового дослідження протидії корупції зумовлена, з одного боку, невідкладною потребою продовження удосконалення нормативно-правової бази та вивченням особливостей діяльності спеціалізованих органів в сучасних умовах, а з іншого, пов'язано з недостатньою кількістю комплексних досліджень даної проблематики.

Корупція є системним явищем, тому ефективна боротьба з нею можлива лише при використанні комплексу економічних, політичних, правових, соціальних, інформаційно-пропагандистських та інших заходів.

Одним з таких заходів став Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки», яким затверджено антикорупційну стратегію на 2021-2025 роки (надалі – стратегія), яка є обов'язковою для виконання державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами [1]. Зокрема, «метою антикорупційної стратегії є досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування. У антикорупційній стратегії корупція розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів», зазначено у п.1.2. Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» [1].

Збалансована мета стратегії надасть змогу не лише знизити рівень корупції, підвищити довіру громадян до органів влади, а й зможе суттєво підвищити темпи соціально-економічного зростання України.

Треба звернути увагу, що для реалізації такої мети необхідно визначитись з керівними засадами стратегії, які чітко визначають суть подальших заходів. Однак в Законі України відсутні посилання на принципи антикорупційної стратегії, а лише зазначені загальні принципи антикорупційної політики держави. У системі протидії корупції важливе місце належить принципам, на яких має будуватися та здійснюватися зазначена діяльність.

У зв'язку з цим та з метою підвищення ефективності антикорупційної діяльності видається необхідним доповнення стратегії загальною характеристикою принципів у сфері запобігання та протидії корупції.

Серед основних принципів, на підставі яких має будуватися антикорупційна стратегія, можливо зазначити: 1) визнання, дотримання та захист основних прав і свобод людини та громадянина; 2) законність; 3) невідворотність відповідальності за вчинення корупційних правопорушень; 4) своєчасність; 5) прозорий контроль з боку громадськості та інші.

Створення особливої системи спеціалізованих органів боротьби з корупцією є важливим напрямом державної політики протидії корупції. Одним із таких органів стало Національне антикорупційне бюро України, на яке покладено завдання забезпечувати виконання антикорупційної політики шляхом попередження, розслідування та

розкриття корупційних правопорушень. Важливим є те, що майже всі принципи Стратегії дублюють положення Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України». Так, у статті 3 зазначено, що «основними принципами діяльності Національного бюро є: 1) верховенство права; 2) повага та дотримання прав і свобод людини і громадянина; 3) законність; 4) безсторонність та справедливість; 5) незалежність Національного бюро та його працівників; 6) підконтрольність і підзвітність суспільству та визначеним законом державним органам; 7) відкритість для демократичного цивільного контролю; 8) політична нейтральність і позапартійність; 9) взаємодія з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями» [2].

Таким чином, актуальність і важливість наукового дослідження принципів антикорупційної Стратегії, які мають корелюватися з основними засадами діяльності Національного антикорупційного бюро України, зумовлені невідкладною потребою удосконалення його діяльності в сучасних умовах, що стане запорукою успіху реалізації антикорупційної Стратегії на практиці.

Список використаної літератури

1. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX: станом на 20.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20>. (дата звернення 01.10.2022).

2. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII: станом на 01.10.2022 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>. (дата звернення
01.10.2022).